

T.C. ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

T.C. ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

PAYDAŞ ETKİLEŞİM PLANI (PEP)

**AVRUPA BİRLİĞİ / KATILIM ÖNCESİ MALİ YARDIM ARACI (IPA) – IPA 2019
ENERJİ SEKTÖR PROGRAMI – FAZ 4 PROJESİ (P179235)**

Şubat 2023

YÖNETİCİ ÖZETİ

Türkiye’de deniz üstü rüzgar enerjisinin geliştirilmesi için saha geliştirme çalışmalarının yapılmasının öngörüldüğü Enerji Sektör Programı Faz 4 Projesi ile Marmara Denizi’nde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından belirlenen sahalarda; jeolojik ve jeoteknik ölçümler, meteorolojik ve oşinografik analiz ve ölçümler, ekonomik ve finansal ön fizibilite çalışmaları, çevresel ve sosyal kısıt analizi ve diğer teknik çalışmalar gerçekleştirilecektir. Proje faaliyetleri ve çıktıları ile önümüzdeki dönemde açıklanacak olan ihalelerde potansiyel teklif sahipleri için risklerin azaltılması ve şeffaflığın artırılması hedeflenmektedir.

Proje kapsamında hazırlanan bu Paydaş Etkileşim Planının (PEP) amacı, proje paydaşlarının belirlenmesi ve paydaşların proje uygulama süresi boyunca projeden ne düzeyde etkileneceklerinin ve projeye yönelik ilgililik düzeylerinin ortaya konulmasıdır. PEP aynı zamanda, tüm ilgili paydaşlar arasında bir iletişim stratejisinin geliştirilmesine, proje döngüsü boyunca paydaşların proje uygulamasına etkili ve kapsayıcı katılımlarına ve proje hakkında tam bilgi sağlamalarına, projenin potansiyel riskleri ve etkilerine ilişkin paydaşların endişelerinin ve görüşlerinin dikkate alınmasına hizmet etmektedir.

Projenin ana paydaşı, faydalanıcı kurum olarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na (ETKB) bağlı Enerji İşleri Genel Müdürlüğü'dür. Enerji İşleri Genel Müdürlüğü (EİGM), başta yenilenebilir enerji kaynakları olmak üzere tüm enerji kaynaklarının tespiti ve değerlendirilmesi için ölçümlerin yapılması, fizibilite ve örnek uygulama projelerinin hazırlanmasından sorumlu olması nedeniyle projeden doğrudan etkilenen tek taraf olarak görülmektedir. Projeden dolaylı olarak etkilenen taraflar, proje çıktıları doğrultusunda kararlaştırılacak olan yatırımların gerçekleştirilmesi sırasında faaliyetleri etkilenecek olan Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi (BOTAS), Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO), Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) ve Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi'dir (TEİAŞ).

PEP, ETKB'nin resmi internet sitesinde yayınlanacak ve tüm ilgili paydaşların projenin potansiyel riskleri ve etkileri hakkında görüş alışverişinde bulunmak üzere katılacağı bir çevrimiçi toplantı düzenlenmesi yoluyla istişareye açık olacaktır.

Paydaş etkileşiminin daha çok çevrimiçi kanallar yoluyla yapılması öngörülmektedir. Mümkün ve uygun olduğunda, paydaşların türü ve kategorisine bağlı olarak bu amaca uygun çevrimiçi platformlar ve özel tartışma grupları oluşturulacaktır. Paydaşların çevrimiçi kanallara erişimi olmadığında geleneksel iletişim kanallarından (TV, gazete, radyo, kamu duyuruları, posta vb.) faydalanılacaktır. Proje belgeleri, sunumlar, anketler ve tartışma konuları gibi materyaller çevrimiçi olarak katılımcılara dağıtılacaktır.

ETKB'nin Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü altındaki Yabancı Sermaye Koordinasyon Dairesi, Proje uygulama birimi (PIU) olarak faaliyet gösterecek olup, PEP'in başarılı bir şekilde uygulanmasından sorumlu olacak ve alınan geri bildirimlerin ve şikayetlerin raporlanmasının yanı sıra proje ilerlemesinin izlenmesi görevini de yürütecektir.

1. GİRİŞ

Türkiye'nin 2019-2023 yıllarını kapsayan 11. Kalkınma Planı, sürdürülebilir büyümeyi sağlamak için enerji verimliliğinin artırılması ve enerji arz güvenliğinin sağlanması gibi Türkiye'nin kalkınma vizyonu çerçevesinde izlenecek uzun vadeli yapısal reformları ortaya koymaktadır. Kalkınma Planı, (i) 2018 yılında %32 olan yenilenebilir enerji kaynaklarının üretimdeki payının 2023 yılında %38,8'e çıkarılması; (ii) enerji verimliliği uygulamaları ve orman varlıklarında artış gibi ek önlemlerle karbon emisyonlarının azaltılması için önlemlerin geliştirilmesi; (iii) yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretiminin artırılması ve yenilenebilir enerji üretiminin şebekeye entegrasyonu için gerekli planlamanın yapılması; (iv) şebekeye, artan yenilenebilir enerji kısıtlarını ortadan kaldırmak için kurulacak pompajlı hidro dahil olmak üzere, enerji depolama sistemlerinin dahil edilmesi; (v) daha verimli ve kendi enerjisini üretebilen bina sayısının artırılması; ve (vi) mevcut binalarda enerji verimliliğinin teşvik edilmesi hedefleri çerçevesinde sürdürülebilirliğin ve yeşil enerji dönüşümünün sağlanmasını amaçlamaktadır.

Türkiye'de ekonomik büyüme ve nüfus artışına bağlı olarak enerji ve doğal kaynaklara olan talep artmaktadır. Türkiye, 2002'den bu yana yıllık yüzde 5,5'lik büyüme oranıyla OECD içinde en hızlı büyüyen ülkelerden biri olmuştur. Bu süreçte, Türkiye'nin birincil enerji arzı 78,4 Mtep'ten 147 Mtep'e çıkararak 19 yıl içinde neredeyse iki katına ulaşmıştır. Türkiye'nin ekonomik performansının artması, 2022 yılı sonunda toplam kurulu gücün 31,8 GW'dan 103,8 GW'a, elektrik tüketiminin ise 132,6 TWh'den 328,7 TWh'ye yükselmesi ile, elektrik üretim altyapısına da yansımıştır. ETKB'nin referans senaryosuna göre, elektrik tüketiminin 2023 yılında yıllık %4,8 artarak 375,8 TWh'ye ulaşması beklenmektedir. 11. Kalkınma Planına göre, ülkenin artan enerji ihtiyacını karşılamak üzere, devreye alınacak ilave özel sektör yatırımlarıyla 2023 yılına kadar mevcut kapasitenin 110 GW'a ulaşması beklenmektedir.

Türkiye'nin 2023 yılına kadar yenilenebilir enerji sektörüne yönelik politika ve stratejisinin ana hatları, Ulusal Yenilenebilir Enerji Eylem Planı'nda (UYEEP) belirlenmiştir. Plana göre, 2023 yılına kadar Türkiye'nin elektrik ihtiyacının %30'u yenilenebilir enerji teknolojilerinden sağlanacak ve toplam yenilenebilir kurulu güç yaklaşık 60 GW'a çıkacaktır. Elektrik üretiminin kaynak dağılımı 2030 yılına kadar UYEEP'in tahminleri (elektrik üretiminin %50'sinin yenilenebilir enerji ve %14'ünün yerli linyitten sağlanması) doğrultusunda devam ederse, ithal yakıtlardan sağlanan elektrik miktarı yılda 1,6 TWh'ye düşecek ve bu da enerji ithalatında yılda toplam 0,6 TWh tasarrufa tekabül edecektir. Dolayısıyla, Türkiye'nin yenilenebilir enerji sektöründe yaşanan son gelişmeler ve UYEEP'te ortaya konulan hedefler göz önünde bulundurulduğunda, deniz üstü rüzgar enerjisi gibi diğer yenilenebilir enerji kaynaklarında şu ana kadar kullanılmayan potansiyelden faydalanılması gerekmektedir.

Ayrıca Türkiye 2022 yılında, 2053 yılına kadar net sıfır hedeflerine ulaşmak için hem ekonomik büyümeyi desteklemeyi hem de ülkenin yeşil enerji dönüşümünü bir sonraki aşamaya taşımayı hedefleyen Ulusal Enerji Planını açıklamıştır. Buna göre Türkiye'nin 2035 yılına kadar kurulu gücünün toplam 187,7 GW'a ulaşması ve bunun %74'lük kısmının yenilenebilir enerjiden oluşması hedeflenmektedir. Planda ayrıca 2035 yılına kadar toplam 5 GW kapasiteli deniz üstü rüzgar tesisinin devreye alınması hedefi de yer almaktadır. Bu nedenle, Türkiye'nin önümüzdeki dönemde yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik yatırımlarını önemli ölçüde artırması beklenmektedir.

Bu çerçevede Türkiye, deniz üstü rüzgar enerjisi üretimi için uygun sahaların belirlenmesi ve buna yönelik ihale ve yarışmaların başlatılması yoluyla açık deniz rüzgar enerjisi potansiyelinden yararlanmayı planlamaktadır. Türkiye’de 2018 yılında 1,2 GW kapasiteli deniz üstü rüzgar enerjisi tesisi için bir ihale gerçekleştirilmiş, ancak yerinde ölçüm verilerinin olmaması nedeniyle herhangi bir başvuru alınmamıştır. ETKB bünyesindeki Enerji İşleri Genel Müdürlüğü (EİGM) tarafından, deniz üstü rüzgar enerjisine yönelik yeni bir ihalenin gerçekleştirilmesinden önce potansiyel yatırımcılar için risklerin azaltılması ve şeffaflığın artırılmasına odaklanılmıştır. Bu kapsamda proje ile, jeolojik ve jeoteknik ölçümlerin, meteorolojik ve oşinografik analizler ve ölçümlerin, ekonomik ve finansal ön fizibilite çalışmalarının, çevresel ve sosyal kısıt analizinin yapılması, diğer teknik raporların hazırlanması ve EİGM’nin bu alanda kurumsal kapasitesinin artırılması hedeflenmektedir. Bu projenin çıktılarına göre, herhangi bir sahanın uygun bulunması durumunda, yeni bir ihale kararının alınması ve duyurulması planlanmaktadır.

1.1 Proje Detayları

Projenin, deniz üstü rüzgar enerjisi üretimi için uygun sahaların belirlenerek bu sahalara yönelik ihale kararlarının alınması yoluyla Türkiye’nin deniz üstü rüzgar enerjisi potansiyelinden yararlanılmasına yönelik politikalarına önemli ölçüde katkıda bulunması beklenmektedir. Proje faaliyetleri ve çıktıları ile önümüzdeki dönemde açıklanacak olan ihalelerde potansiyel teklif sahipleri için risklerin azaltılması ve şeffaflığın artırılması hedeflenmektedir. Proje kapsamında Marmara Denizi’nde ETKB tarafından belirlenen sahalarda jeolojik ve jeoteknik ölçümler, meteorolojik ve oşinografik analiz ve ölçümler, ekonomik ve finansal ön fizibilite çalışmaları, çevresel ve sosyal kısıt analizi ve diğer teknik çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Öte yandan, ekonomik ve finansal ön fizibilite çalışmaları, çevresel ve sosyal kısıt analizi ve diğer teknik raporları içeren teknik hazırlık çalışmalarına yönelik eğitimler gerçekleştirilerek EİGM’nin kurumsal kapasitesi geliştirilecektir. Proje, EİGM’nin deniz üstü rüzgar enerjisi üretimi için saha seçimi ve ihale hazırlığı kapsamında kurumsal kapasitesini artırmanın yanı sıra, Türkiye’de deniz üstü rüzgar enerjisi üretimi için yatırım potansiyelinin geliştirilmesi için önemli girdiler sağlayacaktır.

1.2 Paydaş Etkileşim Planının Amaçları

Paydaş Etkileşim Planının (PEP) temel amacı, tüm proje döngüsü boyunca kamunun bilgilendirilmesi ve istişarelerin gerçekleştirilmesi de dahil olmak üzere paydaş etkileşimi için bir stratejinin belirlenmesidir. PEP, proje ekibinin paydaşlarla nasıl iletişim kuracağını ana hatlarıyla belirtmekte ve insanların proje ve projeye ilgili herhangi bir faaliyet hakkında endişelerini dile getirebilecekleri, geri bildirimde bulunabilecekleri veya şikayette bulunabilecekleri bir mekanizma sunmaktadır. Önerilen proje faaliyetleriyle ilgili çevresel ve sosyal risklerin en aza indirilmesi ve azaltılması için tüm paydaşlar arasında sorunsuz bir işbirliğinin sağlanması ve projenin başarıyla tamamlanması için kamu kurumlarının, özel şirketlerin ve sivil toplum kuruluşlarının sürece katılımı önem arz etmektedir.

PEP’in özel hedefleri ise şu şekildedir:

- doğrudan ve dolaylı paydaşların ve diğer ilgili tarafların belirlenmesi ve düzenli, doğru ve şeffaf bir iletişim stratejisinin geliştirilmesi ve proje boyunca iyi organize edilmiş bir yaklaşımla tüm paydaşlarla yapıcı bir ilişkinin sürdürülmesi,
- paydaşların projeye olan ilgisinin ve desteğinin belirlenmesi ve paydaşların görüşlerinin proje dizaynında ve çevresel ve sosyal risklerin azaltılmasına yönelik alınacak önlemlerde dikkate alınmasının sağlanması,
- potansiyel olarak etki yaratabilecek konularda proje süresince paydaşlarla ve diğer ilgili taraflarla etkili ve kapsayıcı bir ilişkinin kurulmasının sağlanması ve teşvik edilmesi,
- paydaşlara; proje ve olası çevresel ve sosyal riskler ve bunların etkileri hakkında tam bilginin zamanında, anlaşılabilir ve erişilebilir bir formatta sağlanması,
- paydaşlar ve kamu için erişilebilir ve kapsayıcı bir şikayet mekanizması yapısının belirlenmesi ve ETKB'nin bu tür şikayetlere ve gündeme getirilebilecek sorunlara yanıt verebilmesinin ve çözmesinin önünün açılması.